

**การถอดบทเรียนกระบวนการรูปแบบการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ
ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19
ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย**

วัชรี้ แก้วสา¹ นันทะกานต์ ขาวตา² จิตภินันท์ แสนหลวงอินทร์³ รัตติยา บุญเกียรติบุตร⁴

(วันที่รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2566, วันที่แก้ไข: 22 กันยายน 2566, วันที่ตอบรับ 15 มกราคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการถอดบทเรียนกระบวนการรูปแบบการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19 ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 8 ประเด็นคำถาม สัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ รวมทั้งหมด จำนวน 17 คน และแบบสนทนากลุ่มคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในอำเภอเชียงคาน เฉพาะพื้นที่ดำเนินการ รวมทั้งหมด 29 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยในลักษณะเชิงบรรยาย และรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยกระบวนการดำเนินการครั้งนี้สามารถเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานที่สนใจหรือเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในที่มีมาตรฐานการกำกับดูแลความปลอดภัย และยังเป็นการบริหารจัดการเพื่อควบคุมการระบาดของเชื้อโรคโควิด - 19 หรือโรคระบาดอุบัติใหม่อื่น ๆ ในอนาคตต่อไปได้

คำสำคัญ : นโยบายเศรษฐกิจสุขภาพในสถานการณ์โควิด19, โครงการแซนด์บ็อก, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรม, การท่องเที่ยววิถีเชียงคาน

⁽¹⁻⁴⁾สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย

**The Lessons Learned on the Process Model of the Health Economics Policy
about the Health and Culture Tourism During COVID – 19 Situation
within Public Health Measures: A Case Study of Sandbox Chiang Khan, Loei**

Watcharee Khaews¹ Nanthagan Khawda² Jitpinan Saenluanginn³ Rattiya Boonkiattiboot⁴

(Receive 18th July 2023; Revised 22nd September 2023; Accepted 15th January 2024)

Abstract

The purpose of this research is to extract lessons learned from the process and implementation model of health economic policy regarding health and cultural tourism in the COVID-19 situation under public health measures. A case study of Sandbox Chiang Khan, Loei Province, is qualitative research. Conducted research to collect data from semi-structured interviews consisting of 8 questions, individual in-depth interviews with key informants at the executive level involved in the operation, a total of 17 people, and group discussions selected from the sample. From people living in Chiang Khan District Only the operating area, a total of 29 people, analyzed the data using descriptive research. and descriptive analysis format

The research results of this process can be a model for interested agencies or a guideline for managing health tourism with safety supervision standards and also management to control the spread of COVID-19 germs. 19 or other emerging epidemics in the future.

Keywords: Attitudes, Participation, Health economic policy, Health tourism, Sandbox Chiang Khan

⁽¹⁻⁴⁾ Loei Provincial Public Health Office.

Corresponding author: วชิรี แก้วสา, E-mail: watrabbith@hotmail.com

บทนำ

ผลกระทบจากการระบาดเชื้อไวรัสโควิด - 19 นอกจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพแล้วยังส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการทำงาน จากรายงานขององค์การอนามัยระหว่างประเทศ สำนักงานสภามั่นคงแห่งชาติ เรื่องสถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศภายหลังการระบาด COVID-19 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบจากภายในและภายนอกประเทศ ภาคการค้าชายแดน และภาคการท่องเที่ยว เกิดภาวะถดถอยทางเทคนิคติดลบอย่างน้อย 2 ไตรมาส⁽¹⁾ การจ้างงานลดลง ประชาชนขาดรายได้ รัฐบาลไทยมีความกังวลปัญหาเศรษฐกิจถดถอยที่กำลังเกิดขึ้นจึงมีแนวคิดนโยบายเปิดประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยดำเนินการวางแผนร่วมมือกับศูนย์ปฏิบัติการด้านนวัตกรรม และบริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) โดยมีหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขเป็นที่ปรึกษาหลัก จนนำมาสู่แผนรองรับนโยบายเปิดประเทศด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในสถานการณ์ COVID-19 เพื่อให้ประชาชน นักท่องเที่ยว มีความมั่นใจความปลอดภัยในการใช้ชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) ให้ประชาชนได้กลับมาดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรมได้ตามเดิมโดยยังคงปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคแบบครอบจักรวาล (Universal Prevention)⁽²⁾ หลักจากการจัดทำแผนดังกล่าวกระทรวงสาธารณสุขได้มีการจัดทำมาตรการความปลอดภัยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น มาตรการ Sandbox Safety Zone in School มาตรการ Factory Sandbox และ

มาตรการ การพำนักในพื้นที่นาร่องการท่องเที่ยว (Sandbox Programme) และการเข้ากักตัว (Quarantine Facilities) เพื่อเป็นการรองรับนโยบายเปิดประเทศ 120 วัน ของประเทศไทย⁽³⁾

จากแนวคิดนโยบายของผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 8 นายแพทย์ ปราโมทย์ เสถียรรัตน์ เพื่อเป็นการดำเนินการตามมาตรการเปิดประเทศ 120 วัน ภายใต้แผนรองรับนโยบายเปิดประเทศ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในสถานการณ์ COVID-19 ได้กำหนดพื้นที่จัดทำกิจการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และช่วยเหลือประชาชนที่ขาดแคลนรายได้โดยกำหนดให้อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อม และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงให้ดำเนินการกิจการท่องเที่ยววิถีเชียงคาน (Chiang Khan Lifestyle Quarantine) เปิดการท่องเที่ยวรูปแบบ Sandbox รองรับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้กิจกรรม วิถีเชียงคาน ได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เฉพาะถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ทางธรรมชาติ การดูแลสุขภาพด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยพื้นบ้าน จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคานก่อนการระบาดโควิดพบว่า ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 1,105,400 คน เมื่อมีสถานการณ์การระบาด ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 155,307 คน มีจำนวนลดลงเกือบร้อยละ 90 จากผลการดำเนินการรูปแบบการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19 ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย พบ

ว่า ใน 1 เดือน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวประมาณ 8,800 คน เพิ่มขึ้นจากก่อนมีสถานการณ์การระบาดสร้างรายได้ให้กับประชาชนในอำเภอเชียงคานกว่า 112 ล้านบาท⁽⁴⁾ จากความสำเร็จของการดำเนินการหากมีการถอดองค์ความรู้กระบวนการและบทเรียนจะช่วยให้เข้าใจถึงแนวทางการดำเนินการ การแก้ปัญหา และการวางแผนในอนาคตต่อไปได้

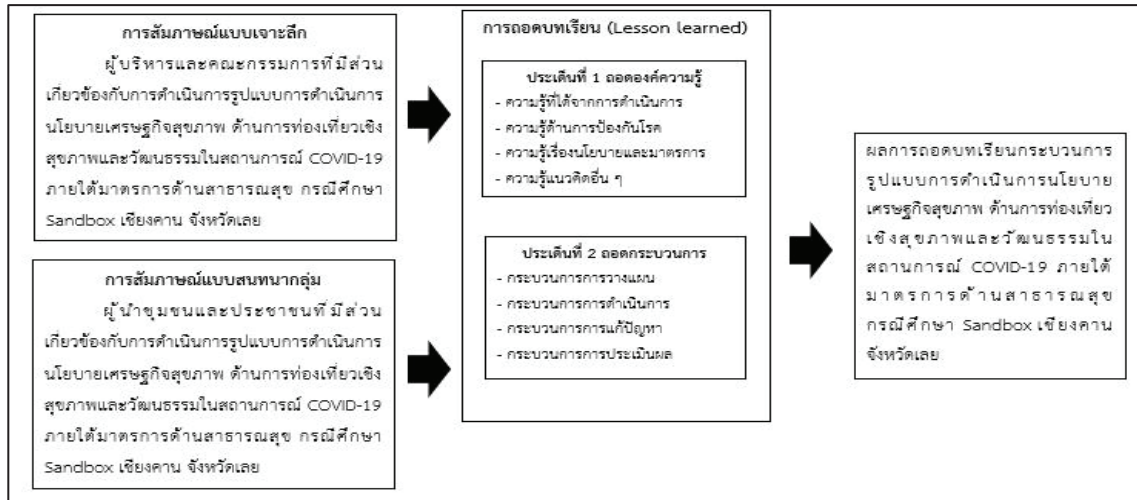
ความสำเร็จของการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงแต่การวัดผลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวที่จะทำให้การดำเนินการกิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้จากการศึกษาของนิคมสุวพงษ์ กล่าวว่า การถอดบทเรียนจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ จากการสรุปการทำงานทำให้เห็นถึงรายละเอียดของปัจจัยทั้งภายในและภายนอก วิธีการที่นำไปสู่ความสำเร็จและแนวทางการแก้ปัญหา⁽⁵⁾ จากการศึกษาของวิลาวัณย์ เตือนราษฎร และคณะเรื่องถอดบทเรียนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชุมชนผลจากการถอดบทเรียนทำให้ทราบถึงการจัดการด้านการแก้ปัญหา แนวทางการวางแผนดำเนินงาน ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จส่งผลให้เห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนจะก่อให้เกิดพลังในการนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานกิจกรรมเป็นแนวทางกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมสุขภาพร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนได้อย่างยั่งยืน⁽⁶⁾

จากการดำเนินการดำเนินการรูปแบบการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19 ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย ทำให้ตั้งนั้นคณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะจึงศึกษาการถอดบทเรียนผลการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อนำผลการถอดบทเรียนมาเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจ และได้ทราบถึงการดำเนินการที่นำไปสู่ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาของการดำเนินการ แนวทางการแก้ไขปัญหา การวางแผนและการจัดการของดำเนินการเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทเรียนการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19 ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย

กรอบแนวคิด

ขอบเขตการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาบทเรียนสำหรับหน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย (Unit of Analysis) คณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การวิจัยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ประกอบด้วย

1. การกระบวนการออกแบบวางแผน
2. การมีส่วนร่วมประชาชนในการดำเนินการ
3. การแก้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
4. การประเมินผลโครงการ
5. การเรียนรู้จากการดำเนินการความรู้ก่อนและหลังองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น

6. การดำเนินงานเพื่อป้องกันควบคุมโรค

7. ข้อเสนอ แนวคิด หลักการ แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการ

8. ด้านอื่น ๆ

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความเข้าใจกระบวนการ ประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ระดับผู้บริหาร ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย(ด้านสาธารณสุข) ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 8 นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเลย ผู้อำนวยการกองสุขภาพระหว่างประเทศ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ นายอำเภอเชียงคาน ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

เชียงใหม่ สาธารณสุขอำเภอเชียงใหม่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย นายกเทศบาลตำบลเชียงคาน ท้องเที้ยวและกีฬาจังหวัดเลย ผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษ 5 ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเลย ประธานหอการค้าจังหวัดเลย ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเลย ประธานชมรมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชียงคาน และประธานบริษัท Than Global Travel รวมทั้งหมด จำนวน 17 คน

2. การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

ระดับผู้ที่อาศัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเชียงคาน เฉพาะพื้นที่ดำเนินการ Sandbox Chiang Khan จำนวน 3 ตำบล 27 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 29 คน ได้แก่

- ผู้นำชุมชน ได้แก่ ตัวแทนผู้ใหญ่บ้านตำบล ละ 1 คน และกำนัน จำนวน 12 คน
- ประชาชน ได้แก่ ตัวแทนหมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 27 คน
- เจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนร่วมดำเนินการ จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วม จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยทำการออกแบบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview) เพื่อใช้เป็นแนวทางขอคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ทั้งแบบ สัมภาษณ์สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) นำแบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบประเมินหาค่าดัชนี

ความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน คณะผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ผลประเมินหลังจากปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครอบคลุม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยผลประเมินรวมเท่ากับ 0.87

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงบรรยาย (Description) และรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อหาความสัมพันธ์ ความของปรากฏการณ์ดังกล่าว

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจริยธรรมในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย เลขที่ ECLOEI 0013/2566 ให้ไว้ ณ วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ผู้วิจัยจะทำการนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งหมด จำนวน 58 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 36.21 เพศชาย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 63.79 แบ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม จำนวน 41 คน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 41 คน สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

ผลสรุปการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม และแบบเจาะลึกด้านกระบวนการแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการการสัมภาษณ์กระบวนการ การออกแบบวางแผน

ในประเด็นการนำแผนยุทธศาสตร์ของ
ประเทศหรือนโยบายมาใช้ในการวางแผน

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประชาชน
ในชุมชนร่วมหารือกับชมรมผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชียงคานจัดทำประชาพิจารณ์โดยมีการพิจารณาจากแนวทางนโยบายดำเนินการ การนำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาปรับใช้เพื่อสร้างอาชีพ เศรษฐกิจฐานรากเพิ่มรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพิ่มมูลค่าสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวกระตุ้นการค้าการลงทุนของ จังหวัดส่งเสริมร่วมกับชมรมผู้ประกอบการภายใต้แนวทางของประเทศเรื่องการรักษาความปลอดภัย และป้องกันโรค ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินการเนื่องจากการดำเนินการมีการวางแผนที่มองเห็นได้ชัดและเป็นรูปธรรม

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การนำ
นโยบายส่วนที่ได้ถูกถ่ายทอดมาจากส่วนกลางหรือมาจากนโยบายของประเทศเป็นหลักและนำมาพัฒนาให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการโดยยังเป็นการปฏิบัติภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่ดำเนินการภายใต้มาตรการความปลอดภัยตามแนวทางของประเทศ

การกำหนดแนวทางการวางแผนการดำเนินการ ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประชาชน
ในชุมชนผู้ประกอบการเชียงคานร่วมวางแผนกับคณะทำงานเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกลุ่มผู้ประกอบการ และมีการจัดเป็นอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวางแผน

การป้องกันมีการกำกับติดตามสถานการณ์ข้อมูลเกี่ยวกับ Blue Zone เพื่อนำมาปรับแก้และติดตามข่าวสารจากนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดเลยอย่างใกล้ชิดมาปรับใช้ร่วมในการดำเนินการ

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า
การกำหนดแนวทางผ่านการบริหารการของผู้ว่าราชการจังหวัดเลยจัดทำแผนการจัดการบริการการสร้างการมีส่วนร่วมการเปิดประเทศในสถานการณ์โรค COVID-19 ภายใต้โครงการ HUG Loei – Chiang Khan Sandbox Chiang Khan โดยใช้แนวทางของกองสุขภาพระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมบริการสุขภาพ

ส่วนที่ 2 ประเด็นการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการดำเนินการ ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประชาชน
ในชุมชน ผู้ประกอบการเชียงคานที่ทำงานในพื้นที่จัดมีการแต่งตั้ง Covid Commander จากประชาชนในพื้นที่เพื่อกำกับดูแลตามมาตรการความปลอดภัยร่วมประชาสัมพันธ์ ส่งต่อข้อมูลระหว่างจังหวัดต่าง ๆ เพื่อเชิญชวนและสร้างความปลอดภัย/ความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จาก
ผลการสัมภาษณ์ประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างไรให้ผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึก พบว่า ประชาชนในพื้นที่และส่วนราชการ ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและปฏิบัติแนวทางการดำเนินการ Standard Operating Procedure: SOP

ส่วนที่ 3 แก้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการเชิงรุกปัญหาที่พบเรื่องวัคซีนมีไม่เพียงพอในช่วงแรกการไม่ยอมรับนักท่องเที่ยวต่างชาติประชาชนในพื้นที่บางส่วนไม่ยอมรับวัคซีนแก้ไขโดยการลงไปพูดคุยกันในรายหมู่บ้านเอกชนเข้ามาช่วยการทำความเข้าใจ ชุมชน ประชาชนเจ้าหน้าที่ แก้ไขได้โดยพื้นที่สร้างความเชื่อมั่นในการฉีดวัคซีนเป็นโอกาสในการส่งเสริมความสำเร็จในการท่องเที่ยว

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าปัญหาที่พบส่วนมากเป็นเรื่องของการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานการป้องกันการระบาดตามแนวทางความปลอดภัยของแผนการเปิดประเทศสามารถแก้ไขปัญหามาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้ว่าราชการจังหวัดเลยและการช่วยเหลือจากภาครัฐ และเอกชนจึงนำไปสู่การดำเนินการได้

ส่วนที่ 4 การประเมินผลโครงการ ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ประเมินผลการดำเนินการจากสถิตินักท่องเที่ยวและรายได้ที่เพิ่มขึ้นประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเพิ่มขึ้น บรรลุตามเป้าประสงค์ตามวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารการดำเนินการมีการกำหนดให้ใช้ SOP และมีวัคซีนเพียงพอ 100% เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้คนไทย

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ภาพรวมการประเมินผลจากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว

ที่เข้ามาในพื้นที่ รายได้ของผู้ประกอบการ ยอดผู้ติดเชื้อจากมาตรการป้องกัน และประชาชน นักท่องเที่ยว และประกอบการมีความรู้ในการป้องกันการระบาดของโรคเชื้อไวรัสโควิด-19 เพิ่มขึ้น บรรลุตามเป้าประสงค์เนื่องจากนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนทำให้ทุกหน่วยงานสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนความเข้มแข็งของประชาชนที่ต้องการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และผู้บริหารระดับสูงในพื้นที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนการทำงานอย่างใกล้ชิดจากการผลการสัมภาษณ์ประเด็นมีการดำเนินการประเมินผล และการดำเนินการบรรลุเป้าประสงค์ทุกประการหรือไม่ผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกพบว่าการดำเนินการประเมินผลจากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในอำเภอเชียงคาน รายได้จากการท่องเที่ยว ความมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนจนนำไปสู่การบรรลุตามเป้าประสงค์ของการดำเนินการที่ตั้งไว้

สรุปผลการดำเนินการ ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์การเรียนรู้จากการดำเนินการความรู้อ่อนและหลังองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม การดำเนินการเป็นการสร้างต้นแบบ Model Sandbox ให้กับทั่วประเทศและเป็น SOP เล่มเดียวที่มีในประเทศไทยในการเปิดพื้นที่นาร่อง

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากการผลการสัมภาษณ์ประเด็นการเรียนรู้จากการ

ดำเนินการความรู้อ่อนและหลังองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งภาคประชาชน ผู้ประกอบการและหน่วยงานรัฐ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและการสร้างรายได้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระหว่างการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รวมไปถึงการบริหารจัดการและแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

การดำเนินงานเพื่อป้องกันควบคุมโรค การป้องกันโรคจากการดำเนินการผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจแนวทางการวางแผนด้านการป้องกันการเสียสละต่อส่วนรวม

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากผลการสัมภาษณ์ประเด็นองค์ความรู้เรื่องการป้องกันโรคจากการดำเนินการผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกพบว่า ประชาชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐได้เรียนรู้การป้องกันการระบาดและยังเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การระบาดของโรคอุบัติใหม่ได้ในอนาคต

ข้อเสนอ แนวคิด หลักการ แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่ได้จากการดำเนินการ ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงประโยชน์

ของการเพิ่มเที่ยวบินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมในมาตรฐานการดำเนินการอื่น ๆ ในอนาคตต่อไปได้

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากการสัมภาษณ์ประเด็นแนวคิด หลักการ แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่ได้จากการดำเนินการผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกพบว่า ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดจะมีการพัฒนางานในพื้นที่เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว ผ่านการดำเนินการที่มีส่วนร่วมมากขึ้นและมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนโดยนำต้นแบบ SOP ที่พัฒนาขึ้นมาใช้เพื่อให้สะดวกต่อการบริหารจัดการต่อไป

ผลการสัมภาษณ์นอกเหนือจากประเด็นที่สัมภาษณ์ด้านอื่น ๆ ที่ได้จากการดำเนินการผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

ประชาชนในชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่พบว่า การดำเนินการทำให้เกิดความร่วมมือกันทุกภาคส่วน การเสียสละ การทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดความสามัคคีกันของประชาชนในจังหวัดและจะส่งผลต่อการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมอื่น ๆ ในทางที่ดีได้ในอนาคต

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากการสัมภาษณ์ประเด็นนอกเหนือจากประเด็นที่สัมภาษณ์ด้านอื่น ๆ ที่ได้จากการดำเนินการผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกพบว่า เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนิน

งานแบบมีส่วนร่วมในอนาคต และสามารถขยายผลการดำเนินการไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชื่อมโยงกับการดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ช่วยเพิ่มรายได้ ลดปัญหาการติดเชื้อ และช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดเลยได้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้ จากการสัมภาษณ์ประเด็นการนำแผนยุทธศาสตร์ของประเทศหรือนโยบายมาใช้ในการวางแผนพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจในการดำเนินการตามแผนมีแนวทางไปในทิศทางเดียวกันคือการนำนโยบายส่วนที่ได้ถูกถ่ายทอดมาจากส่วนกลางหรือมาจากนโยบายของประเทศเป็นหลักและนำมาพัฒนาให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการโดยยังเป็นการปฏิบัติภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่ดำเนินการภายใต้มาตรการความปลอดภัยตามแนวทางของประเทศ และการกำหนดแนวทางการวางแผนให้ผู้ให้ข้อมูลแบบสนทนากลุ่มและแบบเจาะลึกพบว่า การกำหนดแนวทางผ่านการบริหารการของผู้ว่าราชการจังหวัดเลยจัดทำแผนการจัดการบริหารการสร้างความมีส่วนร่วมการเปิดประเทศในสถานการณ์โรค COVID-19 ภายใต้โครงการ HUG Loei-Chiang Khan Sandbox Chiang Khan โดยใช้แนวทางของกองสุขภาพระหว่างประเทศกรมส่งเสริมบริการสุขภาพจึงส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปตามที่วางแผนไว้สอดคล้องกับการศึกษาของสมานชัย กิจวิจารณ์ที่กล่าวว่า แผนยุทธศาสตร์ที่ดีนั้นจะต้องถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ขององค์กร ที่ได้มา

จากผลผลิตทางความคิดร่วมกันของสมาชิกในองค์กรที่ได้ทำงานร่วมกันและมีแนวทางที่ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันแผนนั้นจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่องค์กรประสงค์ได้⁽⁷⁾ ซึ่งการดำเนินการครั้งนี้ก็มีแนวความคิดในการวางแผนที่ไปในทิศทางเดียวกัน

จากการผลการสัมภาษณ์ประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพบว่า ประชาชนในพื้นที่และส่วนราชการ ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและปฏิบัติแนวทางการดำเนินการ Standard Operating Procedure: SOP ส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐาน และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับฉันทน์ เลิศคณาวนิชกุล ที่กล่าวว่า เอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เขียนขึ้นอย่างละเอียดเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเดียวกันน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ⁽⁸⁾

จากผลการสัมภาษณ์ปัญหา/อุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหาพบว่า ปัญหาที่พบส่วนมากเป็นเรื่องของการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานการป้องกันการระบาดตามแนวทางการความปลอดภัยของแผนการเปิดประเทศสามารถแก้ไขปัญหามาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้ว่าราชการจังหวัดเลยและการช่วยเหลือจากภาครัฐ และเอกชนจึงนำไปสู่การดำเนินการได้สอดคล้องกับอุทัยวรรณ สุวรรณยั่งยืน ที่กล่าวว่า กลยุทธ์ด้วยการสื่อสารภายในให้ทั่วถึงของคณะผู้บริหารจะนำไปสู่สำเร็จและความมีส่วนร่วมได้อย่างเข้าใจสามารถนำยุทธศาสตร์มาเชื่อมโยงในการทำงานได้อย่างแท้จริง⁽⁹⁾

จากผลการสัมภาษณ์ประเด็นมีการดำเนินการประเมินผลและการบรรลุเป้าประสงค์ พบว่า การดำเนินการประเมินผลจากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในอำเภอเชียงคาน รายได้จากการท่องเที่ยว ความมีส่วนร่วมของภาครัฐ และเอกชนจนนำไปสู่การบรรลุตามเป้าประสงค์ของการดำเนินการที่ตั้งไว้อาจเนื่องมาจากการกำหนดมาตรการความปลอดภัยและการดำเนินการที่ช่วยสร้างความมั่นใจ และการสร้างการท่องเที่ยวจากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ลุ่มแม่น้ำโขงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่มากขึ้นที่สอดคล้องกับจักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และคณะที่กล่าวว่า การสร้างความเชื่อมั่นความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และการอนุรักษ์ฟื้นฟู จัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวได้⁽¹⁰⁾

จากการผลการสัมภาษณ์ประเด็นการเรียนรู้จากการดำเนินการความรู้ก่อนและหลังองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งภาคประชาชน ผู้ประกอบการและหน่วยงานรัฐได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและการสร้างรายได้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระหว่างการบริหารจัดการของเชื้อไวรัสโควิด-19 รวมไปถึงการบริหารจัดการและแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการต่างๆ แบบมีส่วนร่วมได้สอดคล้องกับนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินทาศิริวรรณ ที่กล่าวว่า หากผู้บริหารใช้การจูงใจ

ให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรได้⁽¹¹⁾

จากผลการสัมภาษณ์ประเด็นองค์ความรู้เรื่องการป้องกันโรคจากการดำเนินการพบว่า ประชาชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐได้เรียนรู้การป้องกันการระบาดและยังเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การระบาดของโรคอุบัติใหม่ได้ในอนาคตเกิดองค์ความรู้และการนำไปปรับใช้ และประเด็นแนวคิด หลักการ แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่ได้จากการดำเนินการพบว่า ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดจะมีการพัฒนางานในพื้นที่เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว ผ่านการดำเนินการที่มีส่วนร่วมมากขึ้นและมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนโดยนำต้นแบบ SOP ที่พัฒนาขึ้นมาใช้เพื่อให้สะดวกต่อการบริหารจัดการเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในอนาคตและสามารถขยายผลการดำเนินการไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชื่อมโยงกับการดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเลยได้ต่อไปสอดคล้องกับเดชา ทำดี และคณะที่กล่าวว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาอื่นต่อไปได้⁽¹²⁾

จากการอภิปรายผลการถอดบทเรียนกระบวนการรูปแบบการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

และวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19 ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย กระบวนการดำเนินการครั้งนี้สามารถเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานที่สนใจหรือเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในที่มีมาตรฐานการกำกับดูแลความปลอดภัยและยังเป็นการบริหารจัดการเพื่อควบคุมการระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 หรือโรคระบาดอุบัติใหม่อื่น ๆ ในอนาคตต่อไปได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณนายแพทย์ปราโมทย์ เสถียรรัตน์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 8 ผู้คิดริเริ่มการดำเนินการนโยบายเศรษฐกิจสุขภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในสถานการณ์ COVID-19 ภายใต้มาตรการด้านสาธารณสุข กรณีศึกษา Sandbox เชียงคาน จังหวัดเลย และขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัดเลย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หน่วยงานภาครัฐและเอกชนของจังหวัดเลยที่ช่วยกันผลักดันให้การดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กองความมั่นคงระหว่างประเทศ. สถานการณ์ ความมั่นคงระหว่างประเทศภายหลังการระบาด COVID-19. [อินเทอร์เน็ต]. 2564. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2565] เข้าถึงได้จาก <http://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00405.pdf>
2. กระทรวงสาธารณสุข. แผนรองรับนโยบายเปิดประเทศ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในสถานการณ์ COVID – 19. [อินเทอร์เน็ต]. 2564. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2565] เข้าถึงได้จาก <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/8866>
3. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีทำเนียบรัฐบาล. ศบค. เคาะปรับระดับโซนสีพื้นที่ใหม่พร้อมวางแผนทางจัดงานปีใหม่ปรับมาตรการเข้าประเทศ. [อินเทอร์เน็ต]. 2564. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2565] เข้าถึงได้จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/49404>
4. เขตสุขภาพที่ 8. กิจกรรมท่องเที่ยววิถี เชียงคาน (Chiang Khan Lifestyle Quarantine). [อินเทอร์เน็ต]. 2564. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2565] เข้าถึงได้จาก https://r8way.moph.go.th/r8wayNewadmin/page/upload_file/20210823072337.pdf
5. นิคม สุวพงษ์. การถอดบทเรียน : เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้. วารสารบัณฑิตสาเกต 2565; 7(1): 47.
6. วิลาวรรณย์ เตือนราษฎร, ศิวพร อึ้งวัฒนา และสุกิจ เตือนราษฎร. ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชุมชน. พยาบาลสาร 2563; 47(1): 197.
7. สมานชัย กิจวิจารณ์. การบริหารงานตามแผนยุทธศาสตร์. Journal of Roi Kaensarn Academi 2563; 5(1): 62.

8. ชนินทร์ เลิศคณาวินชกุล. มาเขียน SOP ของห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ทดสอบเพื่อการบริการที่มีคุณภาพกันเถอะ. วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ. 2553; 58(182): 21.
9. อุทัยวรรณ สุวรรณยังยืน. กลยุทธ์ในการสร้างความเข้าใจยุทธศาสตร์ของบุคลากรกรณีศึกษา: หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล. PULINET Journal; 2561 21(5): 118.
10. จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์, ประภาภรณ์ แสนภักดี, จุฑาทิพย์ พหลภาคย์ และ ฉัตรฉวี คงดี. การติดตามประเมินผลและการผลักดันการใช้ประโยชน์โครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ปี 2557. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ 2560; 4(1): 16.
11. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ. การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วารสารมหาจุฬาริชาการ 2563; 4(1): 176.
12. เดชา ทำดี, ธนารักษ์ สุวรรณประพิศ และ วิลาวัลย์ เสนารัตน์. การถอดบทเรียนการจัดการความรู้และการสร้างองค์ความรู้การจัดการสุขภาวะชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง. พยาบาลสาร 2556; 40(4): 100